

MUNKÁCS

Magyarok száma: 7870 fő

Területe 5.943 hektár; népessége 17.275 lélek.

1. Földrajzi fekvése. Bereg vármegyében, az Északkeleti Kárpátok alján, hol a Dunáig terjedő síkság kezdődik, sík területen fekszik a város.(Tengerfölötti magassága 128 m.)

2. Története. A nagy történelmi múlttal bíró város a magyarok bevonulásával és az ország megalapításával keletkezett. A közelében fennálló hasonló nevű híres sziklavár története egybeforr a város sorsával. A régi város már a 13. században népes községet képezett, saját helyhatósága, temploma s kiváltságai voltak. Az 1241. évi tatárulás után IV. Béla király idegen, új iparúzó lakosokat, vendégeket telepített ide, kik új kiváltságok élvezetében, a községet csakhamar ismét virágzóvá tették. De kivált a 14. században Nagy Lajos, Erzsébet és Mária királynék kedvezéséből, kik lengyelországi politikai viszonyaik folytán itt gyakran megfordultak s udvart is tartottak, a községet oly szabadalmakkal s külső birtokokkal láttak el, hogy a jólétnek igen magas fokán állott. Erzsébet királynő 1376-ban a községet még helyhatósági pecséttel is megajándékozta, mellyel maiglan él. A 15. században, midőn a fejedelmi birtokot képezett nagyterjedelmű munkácsi uradalmat, hová a város is tartozott, Zsigmond király birta, a várost szabadalmi, vásárjoga és erdői birtokában megőrizte, 1445-ben pedig Hunyady János, mint az uradalom akkori birtokosa egyéb jogosítványain kívül, szabad várossá is tette s szolgálmányait rendezte. Később azonban, kivált a 16. században, midőn a mohácsi vész után az uradalom birtokai változtak s az országban féktelen zavarságok dúltak, a várost is az oligarchák kiméletlenül zaklatták, mind a mellett a királyok védelme s a város elszánt és törhetetlen küzdelmei mellett, polgárai régi szabadalmi és kiváltságai gyakorlatában mindig megmaradtak mindaddig, míg az 1848. IX. törvénycikk következtében teljesen függetlenné válván, azóta a város, kivált a Lengyelország felé irányított vasút megindítása után, erős fejlődésnek indult, lakossága nemcsak gyarapodott, hanem tanúsíthatják az újabb időkben keletkezett viruló intézmények, ilyenek a város nem csekély áldozatával keletkezett elemi fiú-és leányiskolák, polgári leányiskola, főgimnázium internátussal, közös és honvédkaszárnyák és ilyen kórházak, számos óvoda, nőegyletek, Fehér és Vöröskereszt egyesületek, szanatórium, városi kórházak, árvaház, temetkezési egyletek, kaszinó és külön kereskedelmi kör, múzeum-egyesület, több legényegylet, éneklő társulat, leányegyesület, vadásztársaság stb. melyek mind a város szellemi és társadalmi művelődését mozdítják elő.

3. Hatóságok és hivatalok. Kir. járásbíróság, a magy.kir. földművelésügyi miniszterium hegyvidéki kirendeltsége, m. kir. adóhivatal dohánygyár, kir. közjegyzőség, cs. és kir. Lajos Viktor főherceg nevű gyalogezred és m. kir. 11. huszárezred parancsnoksága, kir. csendőrségi szárnyparancsnokság, pénzügyőrségi biztosság, kir. posta-távirda-és távbeszélőhivatal, munkácsi járási szolgabírói hivatal, a szernyei vízrendező, ármentesítő és belvízszabályzó társulat igazgatósága, kir. felmérési felügyelőség, kir. határszéli rendőrség.

4. A lakosság foglalkozása. A számos ügyvéd, orvos hivatalnok és alkalmazottakon kívül a lakosság nagy része mezőgazdasággal és szőlőműveléssel foglalkozik. Számosan különféle iparágakat és nagykiterjedésű kereskedést űznek.

5. A város határa. A Latorcza folyó balpartján, lapályon fekvő várost délnyugatról trachit hegység környezvén, annak lejtőin jó bortermő szőlők díszlenek; míg további lejtőit s alját, a város tulajdonát képező lombos erdőség borítja. A mezőség termékeny s a szántóföldek kellő megmunkálás mellett a gabona és növények minden nemét bőven megtermik.

6. Tervek a jövőre. A városnak rohamos építkezése és terjeszkedése a csatornázás és vízvezeték létesítését igényelvén a hatóság most annak tervezetével s előmunkálataival foglalkozik. Új gabonavásártér és temető megnyitása is küszöbön van.